

**Kainuun Museon
toimintakertomus 2022**

SISÄLLYSLUETTELO

KAINUUN MUSEO 3

MUSEON VUOSI 2022 3

NÄYTTELYT 4

Perusnäyttely 4

Vaihtuvat näyttelyt 5

Galleriahuoneen näyttelyt 8

Kävijät näyttelyttäin 9

Museon lainaamat näyttelyt 9

KOKOELMATYÖ 10

Esine- ja arkistokokoelmat 11

Valokuvakokoelmat 14

ALUEELLINEN VASTUUMUSEOTYÖ 15

Kulttuuriympäristötyö 16

Rakennettu kulttuuriympäristö 16

Arkeologinen kulttuuriperintö 17

YLEISÖTYÖ 18

Opastukset 18

Yleisötapauhtumat 18

TIEDOTUS JA SOSIAALINEN MEDIA 20

HENKILÖSTÖ 20

Vakinainen henkilökunta 20

Määräaikainen henkilökunta 21

KOULUTUKSET 21

TILAT 22

TALOUS 23

Kainuun Museo

Kainuun Museo sai alkunsa maaliskuussa 1930 perustetusta Kainuun museoyhdistys ry:stä.

Syksystä 1977 lähtien museon toiminnasta on vastannut Kajaanin kaupunki. Keväällä 1981 Opetusministeriö nimesi Kainuun Museon maakuntamuseoksi, minkä jatkeena museo on vuoden 2020 alusta lähtien toiminut alueellisena vastuumuseona tehtävinään museotoiminnan edistäminen alueella ja kulttuuriympäristötehtävä.

Museon vuosi 2022

Vuosi alkoi sillä, että näyttelyt oli suljettu yleisöltä kaksi kuukautta rakennuksen korjaustöiden vuoksi. Joulukuussa 2021 alkaneissa töissä parannettiin muun muassa näyttelyiden ilmanvaihtoa ja sähkötekniikkaa. Töiden vuoksi osa perusnäyttelystä oli purettu ja museon avauduttua maaliskuussa museossa avattiin ensin vaihtuvien näyttelyiden tila ja perusnäyttelyä rakennettiin uudelleen kevättalven ajan. Henkilökunta oli korjaustöiden ajan väistötiloissa ammattikorkeakoulun kampusalueella.

Vuosi päättyi myös siihen, että suurin osa henkilöstöstä siirtyi joulukuun alussa samoihin väistötiloihin, kun museorakennuksessa aloitettiin kolme kuukautta kestäneet toimitilojen korjaukset sisäilmaongelmien vuoksi.

Henkilökunnassa koettiin monia muutoksia, esimerkiksi rakennustutkijavaihtuvuoden aikana kaksi kertaa, museoassistentti siirtyi kaupungilla toisiin tehtäviin ja uutena henkilöresurssina saatiin palkata näyttelyamanuenssi. Kaikkiaan rekrytointiprosesseja oli yhdeksän. Yksi niistä liittyi Otanmäen kaivoskokoelman digitointi ja julkaiseminen Finnassa -hankkeeseen, jossa oli OKM:n myöntämällä avustuksella palkattuna määräaikainen tutkija kuudeksi kuukaudeksi.

Näyttelytoiminta keräsi hyvin kävijöitä: 10 aukiolokuukautena 6644 kävijää. Asiakaskyselyissä kävijöiltä saatiin entiseen tapaan erittäin hyvä palaute.

Kokoelmakartunta oli melko vähäinen ja vuoden aikana karttuneet hankinnat saatiin luetteloitua Collecteen. Kokoelmahallintaohjelmaan saatiin siirrettyä myös runsaasti valokuva-aineistoa ja muita tietoja. Museon kokoelmapoliittinen ohjelma valmistui kevättalvella.

Alkuvuodesta museo valmisti alueelliseen vastuumuseotyöhön kuuluvan alueellisen työn suunnitelman kaudelle 2023–2026, joka sai Museovirastolta hyvän palautteen. Vuoden 2022 alueellinen työ toteutui pääsääntöisesti aiemmin laaditun suunnitelman mukaisesti.

NÄYTTELYT

PERUSNÄYTTELY

Kainuun Museon perusnäyttely tarjoaa katsauksen alueen historiaan ja kainuulaisten ihmisten elämään sekä elinkeinoihin n. 10 000 vuoden ajalta. Näyttely alkaa seudun mielenkiintoisesta esihistoriasta ja siihen liittyvistä löydöistä, ja kuljettaa kävijän muun muassa Kajaanin linnan vaiheiden kautta kainuulaisten ihmisen omavaraiseen arkipäivän elämään ja Kainuun teollistumisen ensi vaiheisiin. Näyttelyssä voi tutustua myös Kajaanin kaupungin historiaan ja kasvuun pienestä puukaupungista maakunnan keskukseksi.

Kainuun Museon nykyinen perusnäyttely on valmistunut vuonna 2009. Näyttelyä on kuitenkin uudistettu vuosien varrella ja toimintakaudella 2022 näyttelyä järjestettiin osin uusiksi remontin yhteydessä. Perusnäyttelyyn oli mahdollisuus tutustua myös koko vuoden ajan Kainuun Museon nettisivuilla virtuaalikierroksen avulla.

Kajaanin kaupungin pienoismalli perusnäyttelyssä.

VAIHTUVAT NÄYTTELYT

Parhain terveisin – postikortti 150 vuotta

6.3.–5.6.2022

Postimuseo valmisti Parhain terveisin -näyttelyn vuonna 2021, jolloin suomalainen postikortti täytti 150 vuotta. Näyttely esitteli postikortin historiaa ja käyttötapoja teemojen kautta. Postikortit olivat aluksi kuvattomia, mutta valokuvauksen ja painotekniikan nopea kehittyminen edesauttoi kuvapostikorttien markkinoille tuloa. Kirjoitustaidon kohentuminen ja kirjettä edullisempi postimaksu nostivat postikortin huippusuosioon 1920-luvulle asti. Postikortti on ollut arkipäiväisen viestinnän ohella myös kätevä mielenilmausten, uutisoinnin ja propagandan väline.

Postikortteja on useimmin lähetetty esimerkiksi joulutervehdyksinä, onnittelukortteina sekä tervehdyksinä matkoilta. Vielä 1960- ja 1970-luvulla postikortti oli pikaviestin, jolla tiedotettiin tulemisista ja menemisistä muutaman päivän varoitusajalla. Postikortin merkitys on muuttunut puhelimen ja internetin myötä. Enää postikorttia ei tarvita tiedonantoihin tai uutisointiin, vaan se on tunteiden tulkki ja välittäjä läheisille ystäville ja sukulaisille. Postikorttien keräily on myös yleinen harrastus.

Näyttely koostui kuva- ja tekstiseinäkkeiden lisäksi viidestä videosta, joissa kerrottiin postikorttien suunnittelusta ja käytöstä eri tarkoituksissa. Esillä oli myös aitoja postikortteja Kainuun Museon ja yksityisten keräilijöiden kokoelmista.

Kuva- ja tekstiseinäke Postimuseon tuottamasta Parhain terveisin – postikortti 150 vuotta - näyttelystä.

Excuse me – Are You a Popstar?

15.6.–9.9.2022

Stefan de Batselierin valokuvia näyttelyssä.

Näyttelyssä oli esillä belgialaissyntyisen valokuvaaja Stefan de Batselierin (1963–2021) 60 valokuvaa maailman rock- ja pop-tähdistä. Näyttelyn oli tuottanut Pohjois-Karjalan museo yhteistyössä Stefan de Batselierin kanssa ja kokonaisuus oli ollut aiemmin esillä Pohjois-Karjalan museossa vuonna 2019.

Stefan de Batselierin tavoitteena oli aina kaunis, mieluiten klassisen mustavalkoinen muotokuva, olipa kameran edessä kuka tahansa. Näissä valokuvissa ei ole kyse pelkästään rockista tai popista, vaan mielenkiintoisista ihmisistä, kuten Björkistä, Iggy Popista tai Yoko Onosta. Suurikontrastisissa, taustaltaan pehmeissä ja rakeisissa mustavalkokuvissa oli usein aavistuksen unenomainen tunnelma. De Batselierin mielestä liian staattiset, terävät ja hyvin valaistut kuvat eivät vastanneet todellisuutta.

Suurin osa näyttelyn kuvista oli henkilökuvia, mutta esillä oli myös musiikkimaailmaan kuuluvia kunnon rockasennetta henkiviä bändikuvia. Näyttelyn kuvia oli julkaistu legendaarisessa New Musical Express -lehdessä, lisäksi mukana oli myös muita musiikkikuvia muun muassa de Batselierin Suomen vuosilta.

Pärinää ja pauketta – Kainuun Moottorikerho 75 vuotta 28.9.–25.1.2023

Näyttely esitteli moottoriurheilun kehitystä Kainuun Moottorikerhon historian kautta. Yhdistys perustettiin aikanaan sekä autoilijoiden että moottoripyöräilijöiden tarpeisiin kehittämään liikennekulttuuria ja järjestämään kilpailutoimintaa. 1940-luvun lopulla ja 1950-luvulla jäällä ja urheilukentällä järjestetyt kilpailut keräsivät suuria määriä katsojia.

1960-luvun alussa autoilijat perustivat oman yhdistyksensä ja moottorikerhon päätoiminnaksi jäi moottoripyöräharrastus. Vähitellen toiminta hiipui ja yhdistys aloitti 1970-luvulla toiminnan uudelleen. Motoristeilla oli silloin kiinnostusta sekä motocross-ajoihin että matkapyöräilyyn. Uutena harrastusmuotona alkoi moottorikelkkailu.

Kerho kunnosti talkoilla motocross-radan Matinmäkeen ja siitä kehittyi yksi Suomen parhaista radoista. Myös jäärata-ajoissa Kajaanissa järjestettiin SM-kisoja. Moottorikelkkailijat saivat kilpa-alueen Kivimäestä ja moottorikerho huolehti myös kelkkailureiteistä Kajaanissa. 2000-luvulla kerhoon tuli mm. offroad- ja cartingharrastajia ja kerho rakensi moottoriurheilukeskuksen Kivimäen maastoon.

Näyttelylainassa oleva moottoripyörä esillä.

Näyttelyn aineisto saatiin lainaksi Kainuun Moottorikerholta. Kolme moottorikelkkaa ja kelkkailun historia esiteltiin galleriahuoneessa. Yläkerrassa oli 14 moottoripyörää 1950-luvulta 2000-luvulle, motoristien asuja, suojavarusteita, palkintoja ja muut aineistoa. Näyttelyn valokuva- ja videoaineisto saatiin myös moottorikerholta.

GALLERIAHUONEEN NÄYTTELYT

Elettiinpä ennenkin – Riihipiha-museo

13.3.–19.4.2023

Näyttelyssä esiteltiin likka ja Sinikka Alasalmen perustamaa Riihipiha-museota, joka kerää, säilyttää ja esittelee kainuulaisen maaseudun pihapiiriä ja sen toimintaa sellaisena, kuin se oli ennen sähkön käytön yleistymistä. Riihipihaan kootut 35 numeroitua rakennusta ja noin 4000 esinettä kertovat siitä, millaista elämä Vuolijoella ja Kainuussa oli edellisten sukupolvien aikana.

Elettiinpä ennenkin – Sotkamon makasiinimuseo ja Tervajärven talomuseo

27.4.–31.5.2022

Kevään toinen Elettiinpä ennenkin -näyttely syntyi Sotkamon paikallismuseoiden välisenä yhteistyönä. Tässä näyttelyssä perehdyttiin muun muassa sotkamolaisen maalaistalon elämään 1950–1980-luvuilla. Edellä mainitun lisäksi näyttelyssä oli esillä Sotkamon Makasiinimuseon kokoelmien helmiä, kuten poronpulkka ja länget sekä vuonna 1962 puretun Sotkamon pappilan piispankamarin wc-istuin.

Yleiskuva Riihipiha-museota esittelevästä näyttelystä.

Omat nimet kirjoissa!

8.6.–15.9.2022

Näyttely esitteli kävijöille leikin ja erityisesti pihaleikkien historiaa niin Suomessa kuin Kainuussa. Näyttelyssä tulivat tutuksi monet perinteiset pihapelit ja -leikit, kuten palloleikit, kymmenen tikkua laudalla, väri ja tervapata. Leikkien historiatiedon lisäksi galleriahuoneessa oli nähtävissä museon valokuvakokoelmasta kuvia lasten leikeistä ja esinekokoelmasta leluja. Kävijöillä oli myös mahdollisuus päästä itse leikkimään ja jakamaan omia leikkimuistojaan.

Kesäleikkinäyttelyä Galleriahuoneessa.

Kävijät näyttelyttäin

Parhain terveisin – postikortti 150 vuotta -näyttely

1156 kävijää

Excuse me – Are You a Popstar?

2182 kävijää

**Pärinää ja pauketta –
Kainuun Moottorikerho 75 vuotta**

2627 kävijää

Museon lainaamat näyttelyt

Akseli Gallen-Kallela Kalevala-kirjojen kuvittajana
Varsinais-Suomi, Mynämäki, 700 kävijää

Kaiken kansan mölytoosa
Varsinais-Suomi, Mynämäki, 700 kävijää

Vienalaispuvut
Puolanka-Pirtti, Puolanka, 144 kävijää

Pelejä Kainuun Museon kokoelmista
Kajaanin kaupunginkirjasto, 3000 kävijää

KOKOELMATYÖ

Valtakunnallista tallennus- ja kokoelma-yhteistyötä jatkettiin edellisvuosien tapaan toimimalla TAKO-verkostossa, jonka pooli 1:een (Ihminen ja luonto) Kainuun Museo kuuluu. Kainuun Museon tallennustehtävänä verkostossa on Metsien käyttö harrastustoiminnassa, Metsästys ja eräkulttuuri, Metsät hyvinvoinnin, luovuuden, elämysten ja innovaatioiden lähteenä sekä Sisävesikalastus. Kainuun Museo osallistui syksyllä TAKO-verkoston järjestämään museoiden yhteiseen nykydokumentointitempaukseen, jonka teemana oli ”vapaus”. Tempauksessa tallennettiin Kainuun Museon kokoelmiin museokävijöiden ajatuksia vapaudesta.

Kokoelmatyössä jatkettiin kokoelmanhallinta-järjestelmä Collecten käytön kehittämistä ja järjestelmämigraation myötä kokoelmatietoihin jääneiden puutteiden läpikäymistä ja korjaamista. Kainuun Museon täydennetty ja päivitetty kokoelmapoliittinen ohjelma valmistui alkuvuodesta ja sitä tullaan jatkossa päivittämään viiden vuoden välein. Kokoelmapoliittinen ohjelma on julkinen asiakirja ja se on luettavissa museon verkkosivuilla.

Kainuun Museon Finnaan liittymisessä edettiin kevään aikana ensimmäisillä testiharavoinneilla ja kesän ja syksyn aikana valmisteltiin museon Finna-näkymää.

Kesäkuussa aloitettiin Otanmäen kaivoskokoelman digitointi ja julkaiseminen Finnassa -hanke, johon Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi edellisenä vuonna 20 000 euron avustuksen. Hankkeeseen palkattiin projektitutkija, joka toteutti yhdessä suunnitellut hankkeen toimenpiteet, muun muassa täydentämällä Otanmäki-kokoelman esine- ja valokuvatietoja sekä keräämällä aineistoja täydentävää muistitietoaineistoa ja nykydokumentoimalla Otanmäen aluetta. Haastatteluja muistitiedon kartuttamiseksi toteutettiin 10 kpl. Hankkeen päättyessä haastatellut henkilöt ja muut Otanmäki-hankkeeseen panoksensa antaneet kutsuttiin osallistumaan museon järjestämään yhteiseen kahvitilaisuuteen Vuolijoen Riihipihalla.

Uuteen kokoelmatilaan muutto viivästyi uuden sisäänkäynnin rakentamisen vuoksi, mutta kokoelmamuuton valmistelua jatkettiin muiden töiden ohessa muun muassa esineistöä kartoittamalla ja pakkaamalla.

Esine- ja arkistokokoelmat

Kainuun Museon esinekokoelmien kartuntamäärä vuonna 2022 koostui 12 hankintaerästä, jotka sisälsivät yhteensä 55 esinettä. Hankintaeristä miltei kaikki tulivat lahjoituksina, lukuun ottamatta nykydokumentointitempauksessa syksyllä 2022 kerättyjä aineistoja. Kokoelmapoistoja toteutettiin kaksi; yksi esineen huonon kunnon vuoksi, toinen puolestaan lahjoitettiin pitkäaikaisen lainan myötä pysyvästi toiseen museoon.

Vuoden 2022 lopussa kokoelmanhallintajärjestelmä Collecteen oli luetteloitu yli 23 000 objektia, joista Kainuun Museon peruskokoelman osana on 21 747 esinettä. Käsityöperinnettä tutkineeseen RIHMA-projektiin liittyvään kokoelmaan on luetteloitu 90 esinettä. Kokoelmahallintajärjestelmään on luetteloitu lisäksi museon kokoelmiin vuonna 2005 liitetty Uutelan esineistö Säräisniemen Jylhämästä, johon kuuluu 271 esinettä. Kainuun Museon kokoelmiin kuuluu myös vuonna 2009 liitetty Rautaruukki Oy:n kaivosesinekokoelma Vuolijoelta, joita on kokoelmanhallintajärjestelmään luetteloituna 413 kappaletta. Paikallismuseoiden kokoelmista Collecteen on siirretty Suomussalmella sijaitsevan Turjanlinnan esineistö, kaikkiaan 414 kpl.

Pohjois-Pohjanmaan museon toiminta-alueelle siirtyneen Säräisniemen kotiseutumuseon esinekokoelmasta on Kainuun Museon kokoelmanhallintajärjestelmään aiemmin luetteloitu 186 esinettä. Luettelointia ei Kainuun Museon toimesta enää jatketa.

Vuodesta 1982 lähtien diarioitu arkisto II, joka on edelleen karttuva arkistokokoelma, karttui vuoden 2022 aikana kuudella hankintaerällä, joista muutama liittyi vuoden aikana talletettuihin esinelahjoituksiin ja nykydokumentointikartuntaan. Kainuun Museon diarioimaton arkisto I sisältää 108 päänumeroa, eikä tätä kokonaisuutta enää kartuteta. Arkistokirjasto karttui vuoden 2022 aikana viidellä objektilla, mikä teki arkistokirjastosta 2381 niteen laajuisen.

Vuoden 2022 esinekartuntaa kahvipurkin muodossa.

Nykydokumentointitempaus

Vuoden 2022 aikana järjestettiin osana TAKO:n nykydokumentointitempausta aineistonkeruu teemalla "Vapaus". Tempaus aloitettiin TAKO:n ohjeiden mukaisesti 16.9., josta lähtien museon näyttelytiloihin järjestettiin mahdollisuus tempaukseen osallistumiselle. Keräys toteutettiin ripustamalla tyhjä seinäkangas, johon museokävijät saivat kirjoittaa omia näkemyksiään siitä, mitä vapaus heille merkitsee. Nykydokumentointitempaus tuotti syksyn aikana kahden seinäkankaan verran materiaalia, joka talletettiin osaksi Kainuun Museon kokoelmia. Lisäksi aineistoa koottiin yhteistyössä Kajaanin avoimen varhaiskasvatuksen kanssa, jolloin ajatuksiaan vapaudesta pääsivät esittämään esikouluoppilaat. Aineisto talletettiin Kainuun Museon arkistoon valokuvaa ja oppilaiden lainauksia yhdistelevänä julisteena.

Esikoululaisten ajatuksia vapaudesta.

Nykydokumentointitempauksessa kerättyjä mietteitä lakanakankaalla.

Huussiaiheinen aineistonkeruu

Kainuun Museo järjesti kesästä 2022 alkaen aineistonkeruun, jonka tarkoituksena oli kartuttaa ulkoahuussiaiheista materiaalia kesällä 2023 järjestettävään näyttelyyn, ja samalla tallettaa kerätty aineisto museon arkistoon. Aineistonkeruuta varten mahdollistettiin useampi kanava muistojen ja kuvien jakamiseen. Valtaosa vastauksista tuli Kainuun Museon verkkosivuilla olleen kyselyn kautta, minkä lisäksi muutama vastaaja lähetti materiaalinsa postitse. Näiden lisäksi tietoa keruusta sekä vastauslomakkeita jaettiin Kainuun Museossa aukioloaikoina, minkä kautta saatiin yksi vastaus.

Aineistonkeruun satoa kuhmolaisesta huussista.

Valokuvakokoelmat

Kuva-arkiston kartunta vuonna 2022 koostui pääosin omasta tuotannosta, Otanmäen kaivoskokoelman digitointihankkeeseen liittyneestä keräyksestä sekä Pärinää ja pauketta -näyttelyyn liittyneestä kartunnasta. Kaikki hankintaerät ehdittiin luetteloida Collecteen.

Luettelointi on edelleen kesken muun muassa sellaisissa suurissa kokonaisuuksissa kuten UPM-Kymmenen lahjoitus vuodelta 2009, Anssi Suomalaisen lahjoitus vuodelta 2011 ja Oulun yliopiston Kajaanin opettajankoulutusyksikön lahjoitus vuodelta 2013. Kuva-arkiston digitointi eteni vuoden aikana hyvin.

Kokoelmien kokonaismäärä ja kartunta:

Kuvakartunta vuonna 2022 1308 kpl:

omat kuvaukset/tallenteet 189 kpl

saadut lahjoitukset (ja museolöydöt) 1119 kpl

ostot - 0 kpl

Kuvakartunnassa käytetyt päänumerot
K8455-8514.

Luetteloitujen kuvatallenteiden kokonaismäärä vuoden 2022 lopussa oli 371 241 kpl

Deponoitujen aineistojen määrä vuoden 2022 lopussa oli 21 908 kpl.

Pärinää ja pauketta -näyttelyn valmistamisen yhteydessä museo sai lahjoituksena monia moottoripyöräilyyn liittyviä valokuvia. Kuvassa Helge Sarjosalo ja Jawa 250 noin vuonna 1955.

ALUEELLINEN VASTUUMUSEOTYÖ

Alueellista museotyötä on tehty koko Kainuun maakunnassa ohjauksen ja neuvonnan, verkostotyön, digitaalisten palveluiden ja alueellisten museopalveluiden osalta. Maakuntaan suuntautuneita neuvontakäyntejä tehtiin 21 kappaletta ja tähän työhön osallistui lähes koko museon henkilökunta.

Paikallismuseoista Paltamon kotiseutumuseo (perusnäyttelyn uudistus) ja Kaunislehdon talo-museo (päärakennuksen pärekaton uusiminen) toteuttivat kehityshankkeen Museoviraston paikallismuseoiden hankeavustuksella. Puolanka-pirtti eli Puolangan museo siirsi oman avustuksensa vuodelle 2023.

Kainuun Museon galleriahuoneessa pidettiin keväällä kaksi Elettiinpä ennenkin -näyttelyä, joissa esiteltiin Riihipiha-museo, Sotkamon Makasiinimuseo ja Tervajärven talomuseo. Näyttelysarjan on tarkoitus jatkua kevääseen 2024 saakka.

Paikallismuseotoimijoille pidettiin 29.11. maakunnallinen museopäivä, jossa keskusteltiin museoalan ajankohtaisista asioista. Osanottajia oli Riihipiha-museosta, Raatteen vartiomuseosta, Sotkamo-Seurasta, Hyrynsalmelta, Kuhmosta, Paltaniemen kotiseutuyhdistyksestä ja Kainuun Museosta.

Pettupäivät Riihipiha-museossa 11.6.2022.
Päivän toimintaan Kainuun Museosta osallistuivat maakunta-amanuenssi ja museomestari.

Käö kahtomassa – Kainuun museoviikko järjestettiin 27.6.-3.7.2022. Kainuun Museo osallistui museoviikkoon järjestämällä Tuu leikkimään! -tapahtuman, joka keräsi museoon yli 100 kävijää.

Toimintavuonna 2022 oli tavallista enemmän maakuntarajat ylittävää yhteistyötä. Kainuun Museo osallistui Pohjois-Pohjanmaan museon terva-aiheisen lyhytelokuvan tekoon, jonka tiimoilta maakunta-amanuenssi ja näyttelyamanuenssi laativat lyhyen osan elokuvan käsikirjoitusta. Elokuvaan valikoitiin myös kuva-arkiston valokuvia ja Louis Sparren piirroksia tervaveneistä ja Kajaaninjoesta.

Maakunta-amanuenssi osallistui myös Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan yhteiseen Ruukkiryhmän työskentelyyn. Ruukkiryhmän yhteistyö huipentuu vuonna 2023 Rokualla pidettävään seminaariin, jossa esitellään mm. talonpoikaista raudanvalmistusta ja Kainuun sekä Pohjois-Pohjanmaan alueella toimineita ruukkeja.

KULTTUURIYMPÄRISTÖTYÖ

Rakennettu kulttuuriympäristö

Alueellista kulttuuriympäristötehtävää hoitavat arkeologi ja rakennustutkija. Museo toimii rakennetun kulttuuriympäristön ja arkeologisen kulttuuriperinnön asiantuntija-viranomaisena Kainuussa kulttuuriympäristön säilyttämiseksi, hoitamiseksi ja kehittämiseksi. Museo antaa rakennusperintöä koskevia viranomaislausuntoja kaavoituksesta, rakentamisesta ja muusta maankäytöstä viranomaisille, päättäjille, suunnittelijoille ja muille toimijoille.

Museo antaa myös korjausrakentamiseen ja kulttuuriympäristön hoitoon liittyvää neuvontaa, ohjaa ja toimii asiantuntijana valtionavustusasioissa ja korjaushankkeissa sekä edistää korjausrakentamisen asiantuntemuksen lisääntymistä. Vuonna 2022 rakennustutkija teki kolme valvontakäyntiä Museoviraston ennallistamisavustuksiin liittyen.

Käynneistä kaksi sijoittui Sotkamoon ja yksi Suomussalmelle. Vuonna 2022 Museoviraston ennallistamisavustuksia haettiin kahteen korjaushankkeeseen Kainuussa.

Rakennettuun kulttuuriympäristöön ja maisemaan liittyviä lausuntoja annettiin yhteensä 65. Vuoden aikana rakennustutkija ja/tai museonjohtaja osallistuivat yhteensä 40 suunnitteluhankkeeseen. Hankkeissa oli nähtävillä erityisesti tuulivoimarakentamisen lisääntyminen ja suuri osa lausunnoista liittyi tuulivoimaan. Hankkeista 5 sijaitsi Hyrnsalmella, 9 Kajaanissa, 3 Kuhmossa, 3 Paltamossa, 3 Puolangalla, 2 Ristijärvellä, 6 Sotkamossa ja 6 Suomussalmella. Osa hankkeista oli kuntien rajat ylittäviä yhteishankkeita. Kajaanissa merkittävin hanke oli Tihisenniemen teollisuusalueelle sijoittuva investointi. Alueesta laadittiin konsultin toimesta myös rakennushistoriaselvitys. Rakennustutkija osallistui vuoden aikana yhteensä 30 viranomaisneuvotteluun usein yhteistyössä arkeologin kanssa.

Vuoden 2022 lopulla käynnisteltiin Kainuun Museon ja Lahden museoiden yhteishanketta ”Kulttuuriympäristötieto hyötykäyttöön – Kulttuuriympäristötiedon digitalisointi ja saavutettavuuden parantaminen kuntien toiminnassa”. Hanke toteutetaan vuosien 2023 ja 2024 aikana.

Arkeologinen kulttuuriperintö

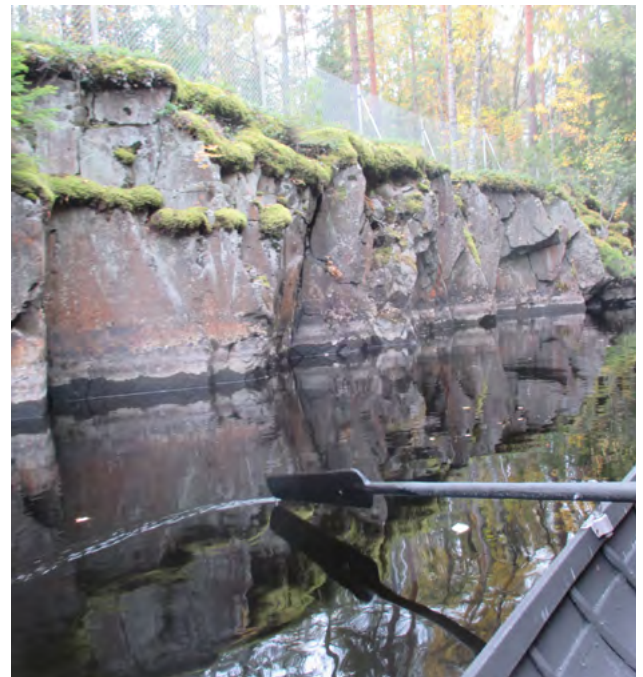
Vuosi 2022 oli arkeologille kiireinen metsänkäyttöilmoituksien vuoksi, koska lausuntoja annettiin noin 400. Maastokäynnit olivat pääasiassa metsänkäyttöilmoituksiin liittyviä tarkastuksia. Tämän lisäksi kainuulaisten suoria kontakteja Kainuun Museolle tuli muutamia, minkä myötä tehtiin myös maastokäynti. Maastokäynteihin lukeutui myös kaksi muinaisjäännökseen kohdistunutta vahinkoilmoitusta, mitkä veivät paljon työaikaa.

Tällä hetkellä Kainuuseen ollaan suunnittelemassa lukuisia tuulivoimapuistoja. Näihin hankkeisiin on poikkeuksetta kuulunut arkeologinen inventointi ja siitä tehtävä inventointiraportti. Kainuun Museolle inventointiraportteja on vähitellen tullut tarkastettavaksi ja samalla inventoinnissa löydettyjen arkeologisten kohteiden tiedot on lisätty muinaisjäänösrekisteriin. Yhteensä Kainuuseen liittyviä inventointiraportteja tarkastettiin 12.

Kainuun tuulivoimahankkeisiin liittyviin osayleiskaavoihin ja YVA-ohjelmiin arkeologi ja rakennustutkija ovat tehneet yhteistyötä viranomaisneuvotteluissa ja tekemällä lausuntoja.

Tuulivoimaan, kaavoihin yms. liittyviä viranomaisneuvotteluja oli yhteensä yli 20 ja niihin liittyvien lausuntojen kirjoittamisessa arkeologi oli mukana noin 50:ssä.

Kainuulaiset ovat ottaneet yhteyttä arkeologisista havainnoistaan ja ovat tuoneet Kainuun Museolle löytöjään, mikä on rikastuttanut Kainuun arkeologista kulttuuriperintöä.

Arkeologin kenttätöitä Kajaanin Petäiskosken kanavalla.

Joulusuunnistuksen rasti jokirannassa.

YLEISÖTYÖ

Opastukset

Opastukset aloitettiin koronatauon jälkeen uudelleen toukokuussa. Vuoden aikana museolla vieraili 14 koululaisryhmää ohjattuina, mutta myös kirjaamaton määrä omatoimisia ryhmiä. Opastuksia tarjottiin niin perusnäyttelyyn kuin vaihtuviin näyttelyihin.

Yleisötapauhtumat

29.7.2022 Tuu leikkimään! -tapauhtuma

20.8.2022 Linnanvirta

12.11.2022 Kainuun kirjamessut

1.12.2022 Kainuun Museon Joulusuunnistus

Vuoden aikana Kainuun Museolla järjestettiin kaksi yleisötapauhtumaa; Tuu leikkimään! -tapauhtuma ja Kainuun Museon Joulusuunnistus -tapauhtuma. Lisäksi museo osallistui Kajaanissa vietettävään kaupunkifestivaali Linnanvirtaan ja Kainuun kirjamessuille Sotkamossa.

Tuu leikkimään! -tapahtuma järjestettiin kesäkuussa osana Käähtomassa – Kainuun museoviikkoa. Tapahtuma järjestettiin Kainuun Museon piha-alueella ja sää suosi päivää aurinkoisella kelillä. Ohjelmassa oli perinnelelujen askartelua, kuten ritsojen, nappihyrrien ja vanerihahmojen tekoa, naruhyppelyä ja katuliitupiirtelyä. Kävijöille tarjottiin hattaraa, pullaa ja mehua. Samalla oli mahdollisuus tutustua Kainuun Museon näyttelyihin. Tapahtumassa vieraili 114 kävijää.

Joulukuussa järjestettiin Kainuun Museon Joulusuunnistus. Ohjelmassa oli joulusta historiatietoa sisältävä koko perheen omatoiminen suunnistus kaupungilla. Suunnistusryhmät saivat kartan museolta, jonka avulla he etsivät rastit kaupungilta. Rasteilla oli postilaatikoissa historiatietoa ja pieni tehtävä. Suunnistuksen viimeinen rasti oli museolla, jossa tehtävänä oli etsiä museon perusnäyttelyyn piilotetut joulutontut. Samalla kävijät saivat glögiä ja piparia, jota olivat tarjoilemassa Kajaanin Martat, jotka esittelivät samalla toimintaansa ja jakoivat jouluisia vinkkejä. Tapahtumaan osallistui 63 kävijää.

Kaupunkifestivaali Linnanvirtaan Kainuun Museo osallistui omalla teltalla, jossa oli leikkimielinen historiavisa, tulevien näyttelyiden esittelyä, huussikeruun mainostamista, hevosenkengänheittoa ja museomyymälän tuotteiden myyntiä. Kainuun kirjamesuilla Sotkamon Naapurivaaralla myytiin museokaupan kirjoja ja muita tuotteita.

Kainuun Museon teltta Linnanvirtassa.

TIEDOTUS JA SOSIAALINEN MEDIA

Museon sosiaalista mediaa aktivoitiin toimintakaudella; tätä toteutettiin pyrkimällä säännölliseen julkaisutahtiin ja jatkuvuuteen sisällöissä. Esimerkiksi Otanmäki -hankkeen etenemistä esiteltiin säännöllisesti ja loppuvuodesta aloitettiin museoammattiesittelyt. Museo toimi aktiivisesti Facebookissa, Instagramissa ja Twitterissä.

Tiedotusta jatkettiin menneiden vuosien tapaan. Alkuvuodesta julkaistiin vuoden näyttelyohjelma paperisena vuosiesitteenä. Vuosiesitteitä, vaihtuvien näyttelyiden julisteita ja tapahtumaesitteitä jaettiin vuoden mittaan Kajaanissa ja mahdollisuuksien mukaan myös maakuntaan.

Kainuun Museon isoihin vaihtuviin näyttelyihin liittyen järjestettiin tiedotustilaisuudet, ja kaikista näyttelyistä lähetettiin tiedotteet paikallisille tiedotusvälineille. Näyttelyistä ja tapahtumista tiedotettiin myös lehti-ilmoitusten, museon verkkosivujen ja sosiaalisen median avulla. Tapahtumat ja näyttelyt näkyivät Visit Kajaani-Oulujärvi ja Tapahtumien Kainuu –sivustoilla.

HENKILÖSTÖ

Vakinainen henkilökunta

Haaraoja Emmi, näyttelyamanuenssi 2.5.2022 alkaen

Hyvönen Pia, siivooja (2019), 15.5.2022 saakka

Härkönen Ulla, maakunta-amanuenssi (2015), amanuenssi (2018), työvapaalla 24.10.2022 alkaen

Jokelainen Marjatta, siivoja 16.5.2022 alkaen

Karjula Heli, rakennustutkija
31.3.2022–30.6.2022

Karsikas, Anniina, museovalvoja,
6.3.–31.7.2022

Kauppinen Jarkko, maakunta-amanuenssi
(2020)

Kiiski Aleks, museomestari (2021)

Kikuchi Karoliina, rakennustutkija (2018)
13.2.2022 saakka

Kilpeläinen Ulla, museovalvoja (2014)

Kinnunen Ritva, toimistosihteeri (2001),
laskentasihteeri (2020)

Mäkinen Antti, tutkija-valokuvaaja (1993),
museonjohtaja (1996)

Nederström Milla, tekstiilikonservaattori (2016)

Paitsola Samuli, rakennustutkija 1.8.2022 alkaen

Pöppönen Maria, museoassistentti 15.8.–6.11.2022, amanuenssi 7.11.2022 alkaen

Rostedt Tapani, arkeologi (2020) 30.6.2022 saakka

Toivonen Sini, museovalvoja 28.8.2022 alkaen

Välisaari Kristiina, museoassistentti (2006) 10.8.2022 saakka

Määräaikainen henkilökunta

Jokelainen Marjatta, siivooja (2020) 15.5.2022 saakka

Kovalainen Jenna, tutkija 1.6.–30.11.2022

Pöppönen Maria, museoassistentti 2.5.–10.8.2022

Kemppainen Tuomas, kesätyöntekijä 6.6.–5.8.2022, museovalvoja 6.–7.8. ja 20.–21.8.2022

Väänänen Jouni, arkeologi (2021) 31.12.2022 saakka

Tolonen Anne-Mari, museoassistentti 7.11.2022 alkaen

KOULUTUKSET

Museon työntekijät ovat osallistuneet mm. seuraaviin koulutustilaisuuksiin:

TAKO-kevätseminaari 15.2.

Finna-info 2022 liittyville uusille arkistoille ja museoille 15.3.

Korjaustaito-esittelytilaisuus 17.3.

Kirkko -workshopit 1-4 2: esineinventointi 25.3.

Museomestareiden koulutuspäivät 27.–28.4.

Museoiden Finna-foorumi 5.5.

Collecte-kahvit 13.5., 7.10., 9.12.

Digimarkkinoinnin ja SOME-koulutus 24.5.

TAKO-tempaustuokio 25.5.

Finnan hallintaliittymän koulutus 31.5.

Kirkko -workshop 3: hautausmaat 23.9.

Kainuun liiton ja Taiteen edistämiskeskuksen kulttuuripäivä Kajaanissa 26.9.

Haitta-aineet museotyössä 4.10.

Digitaalisten aineistojen säilyttäminen kulttuuriperintö-PAS-palvelussa 4.10.

TAKO-syysseminaari 5.–6.10.

Collecten syyspäivä 27.10.

Käymäläseura Huussi ry:n juhlawebinaari 17.11.

Digitoinnin laadunhallinta 1: Tuleva ohjeistus tutuksi 21.11.

Museoiden sektorikohtainen Finna-tapaaminen 22.11.

Näyttelyfoorumi 23.–24.11.

Digitoinnin laadunhallinta 2: lähtökohtia ja edellytyksiä 9.12.

TILAT

Museon näyttelytilat sekä pääosa työskentely- ja kokoelmatiloista sijaitsevat Kajaanin kaupungin keskustassa entisessä liike-, toimisto- ja varastorakennuksessa Asemakatu 4:ssä. Tontin päärakennus on kokonaan museotoimen käytössä.

Tilat jakautuvat seuraavasti:

Asemakatu 4:n kokonaispinta-ala noin 1450 m²

näyttelytilat noin 520 m²

kokoelmien säilytystilat noin 327 m²

toimisto- ja kirjastotilat noin 176 m²

muita tiloja noin 427 m²

Vaihtuvien näyttelyiden tiloissa on ERCon valaisinkiskot ja ledvalaisimet. Perusnäyttelyssä on edelleen 1970-luvulla asennetut valaisinkiskot ja valaisintyyppinä on valokuituvaloja, ledvaloja ja valaisinkiskoihin kiinnitettäviä kohdevaloja. Siivousta varten tiloissa on loisteputkivalaisimet. Rakennus on varustettu murto- ja paloilmaisinjärjestelmillä, jotka uusittiin toimintavuoden aikana.

Museolla on kokoelmatiloja lisäksi Vienankadun kiinteistössä noin 340 m² sekä Otanmäessä noin 780 m². Nämä tilat on vuokrattu Kajaanin kaupungin toimitilapalveluilta ja Kajaanin Teknologiakeskus Oy:ltä.

Museon piti saada keväällä Kajaanin Ammattikorkeakoululta vapautuvista tiloista kaksi hallia kokoelma- ja työskentelytiloiksi. Alkuvuodesta ammattikorkeakoulu kuitenkin ilmoitti, ettei se luovukaan pienemmästä hallista. Tämän johdosta suurempaan halliin jouduttiin rakentamaan oma sisäänkäynti, joka valmistui vasta loppuvuodesta. Museo maksoi Vimpelinlaakson kehittämisliikelaitokselle vuokraa isosta hallista keväältä alkaen, vaikka sitä ei voitu ottaa kokoelmatilakäyttöön. Tilaan saatiin ainoastaan hankittua hyllyjä ja pinoamistrukki kokoelmia varten.

TALOUS

	Talousarvio 2022	Toteutunut 2022	Toteutunut 2021
Menot	778 812	771 144	661 882
Tulot	9500	33 033	11 775
Netto	769 312	738 110	650 107

Vyörytyserät ja OKM:n erityisavustus sisältyvät vuoden 2022 lukuihin.

Vuoden 2022 lakisääteinen valtionosuuden määrä oli 361 875 €.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi Kainuun Museolla erityisavustusta 20 000 € hankkeelle "Otanmäen kaivoskokoelman digitointi ja julkaiseminen Finnassa", hankkeen kokonaismenot olivat 23 005 €.

Kävijäpalautetta vuoden 2022 näyttelyistä:

"Ei ollut ruuhkaa"

"Ilmainen, rauhallista"

"Synkkää"

"Kivat kuvat ja fiilis"

"Sain apua erääseen kysymykseen"

"Ystävällinen, mukava asiakaspalvelu"

"Sai etsiä hiiren ja sai karkin"

"Sopivasti kaikkea"

"Mahtava virtuaalipeli"

"Pääsee aikamatkaajaksi"

"Wau!"

"Ei tarpeeksi keppihevosiä"

"Museon monipuolisuus yllätti"

"Awesome!"

"Aikuiset ja lapset viihtyivät, kaikille oli jotain!"